

CZU: 347.952(478+498):340.5

INCURSIUNI ANALITICE ASUPRA REALIZĂRII ACTELOR DE DISPOZIȚIE ALE DEBITORULUI ÎN PROCEDURA DE EXECUTARE POTRIVIT DREPTULUI ROMÂNESC ȘI CELUI DIN REPUBLICA MOLDOVA

*Anatolie BĂNĂRESCU**Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești*

Prezentul studiu constituie o primă încercare de a nuanța, sub aspect comparativ, unele acte de dispoziție ale debitorului realizate în procedura de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă care n-au fost cuprinse în câmpul vizual al legiuitorului la reglementarea principiului disponibilității, dar care prin esența lor derivă din varietatea drepturilor puse la îndemâna debitorului la etapa de executare a hotărârilor judecătorești.

Modul de exercitare a acestor acte a fost analizat prin prisma prevederilor noului Cod de procedură civilă al României și ale Codului de executare al Republicii Moldova. Apreciind finalitățile juridice ale fiecărui act de dispoziție al debitorului în raport cu reglementările de rigoare, au fost identificate unele obscurități legale ce pot crea în practică diferite dificultăți în realizarea corespunzătoare a activităților execuționale, ceea ce în consecință afectează executarea în termen rezonabil a hotărârilor judecătorești.

Cuvinte-cheie: creditor, debitor, document executoriu, executare silită, executare benevolă, principiul disponibilității, hotărâre judecătorească, incidente la executarea silită, intentarea procedurii de executare silită, amânarea procedurii de executare silită, suspendarea procedurii de executare silită, contestarea actelor în procedura de executare, determinarea obiectului executării, întoarcerea executării, dreptul de renunțare la executare, termen de prescripție.

ANALITICAL INCURSIONS ON THE IMPLEMENTATION OF THE DEBTOR'S ACTS OF DISPOSITION IN THE ENFORCEMENT PROCEDURE ACCORDING TO THE ROMANIAN LAW AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This survey is a first attempt to underline from a comparative point of view some debtor disposal documents, performed into the procedure of forced execution of judicial judgment in civil matter which were ignored by the lawmaker within the regulation of the principle of availability, but which derive from the rights variety the debtor is entitled when enforcing the judicial judgments.

During this subject approach there were identified under the principle of availability the disposal documents of the debtor that can be enforced in the procedure of forced execution, analyzing from a comparative point of view their enforcement, according to provision of the Civil Procedure Code of Romania and the Enforcement Code of the Republic of Moldova. Analyzing the judicial objectives of each disposal document, comparative to regulations in force there were identified some legal obscurities that could cause within practice different difficulties when pursuing the performing activities, and could affect the execution within a reasonable time of judicial judgments.

Keywords: law, creditor, debtor, enforceable document, forced execution, voluntary execution, principle of availability, judicial judgment, incidents during forced execution, instituting the procedure of forced execution, the deferral of procedure of forced execution, suspension of procedure of forced execution, challenge of documents of execution procedure, establishment of execution subject, invalidation of the judicial execution, the right to waive the execution, prescription term.

Introducere

Printre varietatea actelor de dispoziție ce pot fi realizate la etapa de executare silită potrivit principiului disponibilității un loc deosebit revine activităților care sunt puse de legislație la îndemâna debitorului datorită drepturilor pe care acesta le dobândește în virtutea poziției sale procesuale.

Chiar dacă în aparență legiuitorul, potrivit statutului juridic al creditorului la etapa de executare silită, i-a conturat acestuia o varietate mai largă de drepturi procesuale ce pot fi desprinse din conținutul principiului disponibilității, confirmându-i astfel o poziție prioritară față de debitor, totuși această situație procesuală nu poate îndeosi posibilitatea debitorului de a realiza unele acte de dispoziție ce-i revine acestuia în temeiul principiului disponibilității.

Rezultate și discuții

Pășind peste modestia doctrinară [*a se vedea*: 1, 2] care, la analiza principiului disponibilității, a evitat să identifice actele de dispoziție ale debitorului ce pot fi realizate în cadrul procedurii de executare silită a hotărârilor judecătorești în materie civilă, în scopul înlăturării acestei incertitudini procesuale este necesar de a scoate în relief unele acte de dispoziție pe care le poate realiza debitorul în baza principiului disponibilității.

Încercarea de a elucida cele mai răspândite acte de dispoziție ale debitorului la etapa de executare silită nu-și reduce importanța numai la aspectul teoretic, întrucât prin obiectivele sale această preocupare dispune și de un interes practic ce vine să nuanțeze finalitățile juridice ale fiecărui drept al debitorului, identificând limitele de extindere și dificultățile pe care le poate genera exercitarea acestora în practică, deoarece în unele cazuri de modul de realizare a acestora depinde ulterioara soartă a procedurii de executare.

Analizând situațiile întâlnite în practică, este evident că debitorul dispune, la fel ca și creditorul, de unele drepturi procesuale în limita poziției sale de subiect pasiv al procedurii de executare. Însă, spre regret, aceste drepturi până în prezent nu și-au găsit o abordare corespunzătoare în literatura de specialitate, ceea ce în consecință generează unele incertitudini asupra efectelor juridice pe care le pot produce actele de dispoziție ale debitorului realizate în cadrul procedurii de executare.

Faptul că legiuitorul a evitat să includă în dispoziția art.4 din Codul de executare al Republicii Moldova (în continuare – CE RM) unele precizări asupra actelor de dispoziție ale debitorului ar putea crea falsa impresie că principiul disponibilității în materie de executare se referă în mod exclusiv numai asupra creditorului, întrucât unele dintre actele de dispoziție ale debitorului pot fi desprinse din contextul altor prevederi legale care sunt atribuite de legislație debitorului.

Deoarece atât legislația României, cât și cea a Republicii Moldova în materie de executare silită nu conține unele reglementări proprii actelor de dispoziție ale debitorului ce pot fi realizate în baza principiului disponibilității, totuși unele drepturi de dispoziție ale acestuia pot fi desprinse din contextul prevederilor legale referitoare la contestația în materie de executare, amânarea, suspendarea, reînțoarcerea executării etc., ceea ce, în consecință, atestă că, potrivit drepturilor sale subiective, debitorul dispune de o libertate legală în realizarea unor acte care prin esența lor se atribuie la conținutul principiului disponibilității.

În virtutea acestor realități doctrinare, este de menționat că în practică pot fi întâlnite unele situații, când conduita debitorului reprezintă însuși nucleul principiului disponibilității în materie de executare silită și în mod special determină realizarea actelor de dispoziție ale creditorului la declanșarea procedurii de executare silită, precum și la determinarea obiectului executării silită. Spre exemplu, dacă după momentul pronunțării hotărârii judecătorești debitorul, în virtutea principiului disponibilității, și-a executat în mod corespunzător obligațiunile ce-i revin din dispozitivul hotărârii, atunci creditorul decade din posibilitatea de a-și realiza dreptul său privind solicitarea de a intenta procedura de executare.

Sub acest aspect, este actuală opinia autorilor ruși, care susțin că, „conform principiului disponibilității, debitorul poate executa benevol obligațiunea sa ce-i revine potrivit documentului executoriu, prevenind astfel necesitatea derulării procedurii de executare silită” [3].

Această afirmație ar putea servi ca punct de pornire la stabilirea conduitei debitorului, dar nu ca temei pentru interpretare că prevenirea derulării procedurii de executare ar exclude realizarea principiului disponibilității de către debitor în cadrul procedurii de executare silită.

Faptul că precizarea referitoare la prevenirea necesității de intentare a procedurii de executare confirmă că suntem în lipsa unei etape de executare silită și nu poate fi interpretat ca o inadmisibilitate a debitorului de a realiza careva acte de dispoziție în cadrul unei proceduri ce n-a fost declanșată, deoarece esența acestui drept de dispoziție determină prin sine existența procedurii de executare.

Prin urmare, putem concluziona că executarea benevolă de către debitor a hotărârii judecătorești constituie o varietate de realizare a principiului disponibilității la etapa de executare silită, prin evitarea unei astfel de proceduri¹ ce privează creditorul de posibilitatea de a solicita intentarea procedurii de executare, care, la rândul său, este condiționată de conduita debitorului ce-i revine potrivit dreptului său subiectiv recunoscut de legislație.

¹ *Cu titlu de precizare*: potrivit art.60 CE RM, procedura de executare se intentează la cererea creditorului urmăritor sau, în cazurile prevăzute de acest Cod, la demersul instanței de judecată [4].

Cu titlu de excepție de la această ilustrare putem rezerva reaua-credință a creditorului, când acesta, efectiv cunoscând despre executarea benevolă a hotărârii judecătorești, totuși solicită prin cererea sa intentarea procedurii de executare, însă aceasta va avea un caracter provizoriu până când executorul judecătoresc va stabili că debitorul, anterior momentului de înaintare a cererii de către creditor, a executat benevol hotărârea judecătorească. Prin urmare, acest act de dispoziție al creditorului nu va produce careva efecte juridice ce țin de urmărirea bunurilor debitorului, întrucât executorul judecătoresc va fi nevoit, conform legislației, să dispună încetarea procedurii de executare silită.

Reaua-credință a creditorului în declanșarea procedurii de executare s-ar exclude și cazul în care creditorul nu a cunoscut despre executarea benevolă și în mod corespunzător de către debitor a obligațiilor ce derivă din documentul executoriu și a solicitat intentarea procedurii de executare silită. Însă, această dificultate ce poate să apară în practica execuțională este condiționată de unele obscurități ce s-au strecurat în prevederile Codului de executare al Republicii Moldova în privința legitimării opțiunii debitorului de a executa benevol hotărârea judecătorească sau alt document executoriu.

Prin urmare, putem concluziona că volumul drepturilor pe care le pot exercita părțile în baza principiului disponibilității la etapa de executare silită depinde în mare măsură de buna-credință și diligența acestora la valorificarea drepturilor subiective încălcate, deoarece realizarea drepturilor de dispoziție ale părților în cadrul fazei de executare silită are ca scop final restabilirea efectivă a unui drept subiectiv lezat.

Dreptul debitorului de a executa benevol documentul executoriu

Printre drepturile debitorului ce pot fi desprinse din conținutul principiului disponibilității în cadrul procedurii de executare silită un loc mai controversat din punctul de vedere al regimului juridic revine dreptului de a executa benevol hotărârea judecătorească, care, datorită modului de realizare și efectelor pe care le generează asupra procedurii de executare, ridică unele discuții determinate de inadvertențele ce s-au strecurat în Codul de executare al Republicii Moldova.

Chiar dacă opțiunea respectivă a debitorului n-a fost menționată expres în art.4 CE RM, totuși, prin efectele sale pe care le generează asupra procedurii de executare silită, această prerogativă legală reprezintă o disponibilitate a debitorului de a-și realiza drepturile sale ce-i revin potrivit calității procesuale, disponibilitate pe care o dobândește numai după ce hotărârea judecătorească sau documentul executoriu au devenit susceptibile de a fi executate.

Potrivit unei opinii doctrinare, acest act de dispoziție al debitorului este asimilat cu achiesarea², susținându-se că „nimic însă nu împiedică partea, care a pierdut în proces, să execute de bunăvoie sentința despre al cărei conținut are cunoștință, precizându-se, totodată, că executarea de bunăvoie poate să fie expresă atunci când partea a făcut o declarație scrisă că se mulțumește cu hotărârea dată, sau una tacită, când executarea totală a sentinței nu mai lasă nicio îndoială asupra intenției celui care a pierdut în proces” [5].

Referitor la opinia precitată, considerăm necesar de a preciza că pentru realizarea de către debitor a dreptului de executare benevolă nu este suficientă numai existența unei hotărâri judecătorești sau a documentului executoriu care ar fi susceptibile de executat, dar mai este necesar ca debitorul să cunoască despre existența acestora, deoarece în practică se întâlnesc numeroase situații când debitorul efectiv nu cunoștea despre existența procesului judiciar în temeiul căruia a fost adoptată hotărârea judecătorească și eliberat titlul executoriu. Astfel de situații apar din cauza obscurităților de care suferă legislația procesual civilă a Republicii Moldova referitoare la citarea publică³ și care continuă să-și producă efecte negative în cadrul procedurii de executare silită. Prin urmare, aceste obscurități legale pot facilita reaua-credință a reclamantului în a oferi unele asigurări declarative din punct de vedere legal, deoarece în practică se întâlnesc situații când reclamantul, cunoscând efectiv despre domiciliul real al pârâtului, indică în cererea de chemare în judecată o adresă greșită și declară în instanță că n-a reușit să afle domiciliul acestuia, solicitând astfel citarea publică în scopul de a-l priva pe pârât de posibilitatea de a se apăra contra pretențiilor înaintate. Iar aceasta îngreșește posibilitatea debitorului de a executa benevol hotărârea judecătorească, întrucât el n-a cunoscut despre existența procesului judiciar.

² *Cu titlu de precizare:* „Achiesarea reprezintă un act de dispoziție prin care pârâtul recunoaște pretențiile reclamantului sau aderă la hotărârea sa. Există două forme ale achiesării: achiesarea la pretențiile reclamantului și achiesarea la hotărâre” [6].

³ *Pentru detalii:* art.108 alin.(1) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova consemnează: „Dacă locul de aflare a pârâtului nu este cunoscut și reclamantul dă asigurări că, deși a făcut tot posibilul, nu a reușit să afle domiciliul acestuia, președintele instanței dispune citarea acestuia prin publicitate. Publicarea în presă se consideră citare legală” [7].

Ținând cont de faptul că achiesarea poate fi de două feluri, adică achiesarea la pretențiile reclamantului și achiesarea la hotărârea judecătorească, este necesar de a preciza că realizarea acestei disponibilități a debitorului se atribuie numai la a doua formă, deoarece în cazul achiesării la pretențiile reclamantului acesta n-a reușit să dobândească calitatea de debitor, însă pe parcursul examinării pricinii civile pot să apară diferite incidente, cum ar fi renunțarea integrală a reclamantului la acțiune, scoaterea cererii de pe rol, încetarea procesului, incidente care ar exclude adoptarea unei hotărâri judecătorești.

Analizând câmpul legal de realizare a dreptului debitorului de a executa benevol documentul executoriu, lesne observăm că legiuitorul național a îngădit posibilitatea debitorului în exercitarea acestui act de dispoziție, deoarece potrivit art.60 alin.(3) CE RM: „În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu, executorul judecătoresc expediază și emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în procedura de executare în cel mult 3 zile de la emitere, cu propunerea de a executa benevol documentul executoriu în termen de 15 zile”.

În contextul acestei prevederi, este de menționat că legiuitorul a denaturat esența acestui drept de dispoziție al debitorului la etapa de executare a hotărârii judecătorești, deoarece prin realizarea dreptului debitorului de a executa benevol documentul executoriu se pretinde prevenirea declanșării procedurii de executare silită și evitarea unor cheltuieli suplimentare, dar nicidecum exercitarea acestui drept în cadrul unei proceduri de executare intentate.

Prin urmare, acordarea termenului de 15 zile debitorului pentru a executa benevol documentul executoriu este prin sine însăși o acțiune de executare, deoarece, sub aspect succesiv, această acțiune a executorului judecătoresc este realizată concomitent și/sau ulterior momentului de emitere a încheierii de intentare a procedurii de executare, iar prin efectele sale juridice debitorul este preavizat despre intentarea procedurii de executare, executorul judecătoresc urmând să evite realizarea unor activități de asigurare și urmărire forțată a bunurilor debitorului în interiorul termenului acordat acestuia pentru executarea benevolă.

Apreciind efectele juridice pe care le generează acordarea termenului respectiv pentru executarea benevolă, lesne observăm că prin stabilirea de către executor a termenului de executare benevolă se știrbează din disponibilitatea debitorului asupra acestui drept, deoarece autodeterminarea debitorului în realizarea dreptului de executare benevolă este condiționată de încheierea executorului judecătoresc privind intentarea procedurii de executare.

Prin urmare, acest drept de dispoziție al debitorului nu poate fi asimilat cu cel prevăzut de noul Cod de procedură civilă al României, care prin esența sa implică executarea benevolă a documentului executoriu până la momentul pornirii procedurii de executare, cel puțin din simplul motiv că sesizarea executorului judecătoresc fără acordarea unui termen de executare benevolă implică cheltuieli suplimentare în seama debitorului⁴.

În legislația română, acest drept al debitorului de a executa benevol hotărârea judecătorească sau un alt document executoriu este legitimat de art.622 alin.(1) din noul Cod de procedură civilă, care prevede că obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie [8].

Prin urmare, datorită acestei prezumții legale, în doctrina română [9, 10] dreptul debitorului de a executa de bunăvoie obligațiile stabilite printr-un titlu executoriu îmbracă haina unui principiu distinct al procedurii de executare în materie civilă, constituind astfel fundamentul structural al acestui drept de dispoziție al debitorului.

Dincolo de aceste interpretări, în viziunea lui I.Les, opțiunea debitorului de a executa benevol documentul executoriu este considerată o soluție novatoare în privința unor instituții importante ale executării care contribuie la realizarea cu claritate a urmăririi silite [11].

Apreciind efectele pe care le generează executarea benevolă de către debitor a documentului executoriu, unii autori [12, 13] asimilează executarea benevolă cu „achiesarea tăcită la hotărâre sau la un alt înscris care, potrivit legislației, constituie un astfel de titlu”, ceea ce ar însemna că prin realizarea acestui drept s-ar preveni realizarea unor activități procesuale de către executorul judecătoresc în privința urmăririi bunurilor debitorului.

Pe lângă incidentele anterior analizate, putem admite și alte situații ce pot fi întâlnite în practică, când prin realizarea unor acte de dispoziție de către creditor debitorul ar putea fi privat de posibilitatea executării benevole a hotărârii judecătorești sau a altui document executoriu. Drept exemplu ar fi cazul când creditorul a renunțat

⁴ Ne referim în acest context la onorariul executorului judecătoresc, pe care acesta este îndreptățit a-l încasa din moment ce a intentat procedura de executare.

la obiectul executării și a refuzat depunerea cererii de intentare a procedurii de executare, ceea ce ar însemna că debitorul este exonerat de la executare. O altă situație similară ce ar putea fi admisă în baza exigențelor prevăzute de art.60 CE RM, care l-ar priva pe debitor de posibilitatea executării benevole a documentului executoriu, atestăm atunci când, după emiterea încheierii de intentare a procedurii de executare, creditorul face o cerere, prin care renunță la executare, iar executorul judecătoresc, în baza lit.g) art.83 CE RM, emite o încheiere, prin care va dispune încetarea procedurii de executare.

Analizând finalitatea acestui act de dispoziție al debitorului, putem constata că prin executarea benevolă a hotărârii judecătorești se confirmă că acesta este mulțumit de soluția primei instanței de judecată și renunță la exercitarea dreptului de a apela hotărârea respectivă. Mai mult ca atât, prin executarea benevolă a hotărârii judecătorești sau a documentului executoriu se confirmă buna-credință și diligența debitorului la realizarea drepturilor procesuale în cadrul procedurii de executare silită, iar pentru executarea unor obligațiuni cu caracter pecuniar se previne totodată și încasarea dobânzilor de întârziere.

Rezumând asupra situațiilor ce pot fi întâlnite în practică și apreciind consecințele pe care le poate genera abuzul de drept al creditorului în cazul executării benevole de către debitor a hotărârii judecătorești, cu titlu *de lege ferenda* considerăm necesar de a modifica dispoziția de la alin.(3) art.60 CE RM, prin care s-ar stabili că: „În termen de 3 zile după primirea documentului executoriu și a dovezii prin care se confirmă că debitorul a fost somat despre executarea benevolă a documentului executoriu în termen de 15 zile de la momentul recepționării somației, executorul judecătoresc va emite o încheiere cu privire la intentarea procedurii de executare, pe care o expediază părților în termen de 3 zile după emitere”.

Dreptul debitorului de a contesta încheierea de pornire a procedurii de executare

Luând în considerare faptul că în cadrul procedurii de executare sunt emise numeroase acte procesuale prin care pot fi afectate drepturile debitorului, legiuitorul a găsit de cuviință să ofere acestuia posibilitatea legală de a contesta încheierile executorului judecătoresc.

Cu privire la natura juridică a contestației la executarea silită există două opinii: prima este axată pe concepția monistă, potrivit căreia contestația la executare ar constitui o cale de atac, iar cea de a doua concepție are un caracter mixt [*a se vedea*: 14], potrivit căreia contestația la executare ar constitui o cale de atac, precum și o acțiune distinctă.

Chiar dacă în doctrină lipsește o apreciere uniformă vizând această opțiune, important este faptul că debitorul își poate exercita dreptul său de dispoziție asupra încheierii executorului judecătoresc în temeiul unui text de lege care justifică posibilitatea de a anula încheierea de intentare a procedurii de executare prin care i se pot afecta unele drepturi subiective.

Revenind la regimul juridic al acestui act de dispoziție, putem menționa că dreptul debitorului de a contesta încheierea de pornire a procedurii de executare este omologat de alin.(4) art.60 CE RM, care prevede: „Încheierea privind intentarea procedurii de executare poate fi contestată doar de debitor în temeiul prevăzut de art.61 lit.b) și e) din prezentul cod,.....” [4].

În lumina dispoziției evocate, putem menționa că dreptul de a contesta încheierea de intentare a procedurii de executare i-a fost acordat în exclusivitate numai debitorului, însă această precizare legală nu exclude posibilitatea altor persoane ce pot fi împuternicite de către debitor în modul stabilit de legislație de a contesta încheierea de intentare a procedurii de executare.

Apreciind finalitățile juridice ale acestei opțiuni a debitorului de a contesta încheierea privind intentarea procedurii de executare, apar unele semne de întrebare, cum ar fi: 1) prin realizarea contestației asupra încheierii de intentare se încalcă sau nu principiul egalității? și 2) dacă în doctrină executarea silită este considerată o continuare a procesului civil, atunci care este necesitatea de a contesta încheierea executorului judecătoresc?

Pornind de la primul aspect al problemei și luând în considerare faptul că, potrivit doctrinei [*a se vedea*: 15, 16, 17], procedura de executare constituie o continuare a procesului civil, în aparență ar decădea necesitatea legitimării posibilității de a contesta încheierea de intentare a executării silită, deoarece, dat fiind că procedura de executare are calitatea unei faze distincte a procesului civil, ar părea inutil să se admită contestarea încheierii prin care se legitimează continuarea unui proces.

Ca argument suplimentar în dezvoltarea acestei situații ar putea servi și referința la analogia prevederii procesuale privind încheierea de primire a cererii de chemare în judecată. Potrivit Codului de procedură civilă al Republicii Moldova (în continuare – CPC RM), încheierea de primire a cererii de chemare în judecată nu

se supune contestării⁵. Însă, dacă punem accentul pe faptul că prin încheierea de intentare a procedurii de executare ar putea fi afectate careva drepturi subiective ale debitorului, atunci dreptul de a contesta încheierea executorului judecătoresc prevalează asupra tuturor argumentelor aduse pentru anularea acestui drept al debitorului, deoarece acesta este un drept fundamental garantat de Constituția Republicii Moldova⁶.

Analizând regimul juridic al acestui act de dispoziție al debitorului, lesne observăm că legiuitorul a admis contestarea încheierii de intentare a procedurii de executare numai pentru două cazuri: 1) când termenul de prezentare a documentului spre executare a expirat și 2) când termenul de executare benevolă acordat prin lege sau indicat în documentul executoriu nu a expirat.

Pornind de la primul temei de contestare a încheierii privind intentarea procedurii de executare, este clar că debitorul poate realiza acest drept al său dacă creditorul a omis termenul de prescripție pentru înaintarea documentului executoriu spre executare, care este prevăzut de alin.(1) art.16 CE RM⁷.

Cât privește al doilea temei de contestare a încheierii de intentare a procedurii de executare, din punct de vedere legal, acesta este controversat, deoarece, dacă îl ajustăm la prevederile art.60 alin.(3) CE RM, atestăm că debitorului nu i se încalcă niciun drept, întrucât legiuitorul a prevăzut în mod expres că încheierea cu privire la intentarea procedurii de executare se emite în termen de 3 zile și se expediază părților, somându-l pe debitor să execute benevol documentul executoriu în termen de 15 zile, fără a se preciza din ce moment se vor calcula aceste 15 zile, adică de la momentul emiterii, expedierii sau de la momentul recepționării încheierii privind intentarea pricinii civile.

Prin urmare, în sensul acestei constatări, s-ar prezuma că acest temei de contestare a încheierii privind intentarea procedurii de executare este inutil și necesită a fi exclus. Însă, dacă ținem cont de faptul că prin intentarea procedurii de executare silită se îngreșește dreptul debitorului la executarea benevolă a hotărârii judecătorești, atunci această situație ne oferă o doză suplimentară de motivație a necesității de a fi agreeată propunerea *de lege ferenda* expusă anterior referitoare la modificarea alin.(3) art.60 CE RM.

Ținând cont de faptul că în practică pot fi întâlnite unele situații când creditorul a solicitat intentarea procedurii după ce debitorul a executat integral hotărârea judecătorească, propunem, cu titlu *de lege ferenda*, completarea art.61 CE RM cu un temei suplimentar de refuz în intentarea procedurii de executare, care, la rândul său, va constitui și un temei distinct de contestare a încheierii executorului judecătoresc cu privire la intentarea procedurii de executare.

Considerăm că acest temei suplimentar urmează a fi expus în următoarea redacție: f) dacă după recepționarea cererii creditorului privind solicitarea intentării procedurii de executare s-a constatat că debitorul a executat integral documentul executoriu.

Pentru ca această propunere *de lege ferenda* să-și poată realiza pe deplin toate efectele scontate în privința apărării drepturilor debitorului, considerăm că lit.f) cu care s-a propus de a fi completat art.61 CE RM să fie inclusă în alin.(4) art.60 din același Cod ca temei distinct de contestare a încheierii executorului judecătoresc cu privire la intentarea procedurii de executare silită.

Dreptul debitorului de a amâna executarea

Întru realizarea unei executări eficiente și efective a hotărârilor judecătorești în materie civilă, legiuitorul a pus la discreția părților și/sau a executorului judecătoresc posibilitatea amânării executării, drept care, potrivit principiului disponibilității, revine și debitorului.

Pornind de la aspectul legal al acestei opțiuni desprinse din dispoziția de la alin.(1) art.76 CE RM, prin care se admite amânarea⁸ executării silită la cererea uneia dintre părți sau din oficiul executorului judecătoresc, este evident că prin această precizare debitorului i se legitimează și dreptul de a solicita amânarea executării pentru anumite situații, când realizarea anumitei activități de urmărire a bunurilor ar putea afecta careva drepturi ale acestuia.

⁵ Pentru detalii: alin.(4) art.168 CPC RM, prevede: „Prin-o încheiere nesusceptibilă de recurs, judecătorul acceptă cererea de chemare în judecată în decurs de 5 zile de la repartizare, dacă legea nu prevede altfel” [7].

⁶ Cu titlu de precizare: alin.(1) art.20 din Constituția Republicii Moldova prevede: „Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime” [18].

⁷ Cu titlu de precizare: alin.(1) art.16 CE RM prevede: „Titlul executoriu poate fi prezentat spre executare în decursul a 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești în al cărei temei a fost emis, dacă legea nu prevede altfel” [4].

⁸ Cu titlu de precizare: alin.(1) art.76 CE RM prevede: „Executorul judecătoresc poate amâna executarea la cererea unei părți sau din oficiu, ținând cont de interesele primordiale ale creditorului, cu înștiințarea părților în modul stabilit de prezentul cod” [4].

Ținând cont de definiția dată noțiunii de executare silită care, potrivit doctrinei [pentru detalii, a se vedea: 19, 20, 21], este considerată o „procedură prin mijlocirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu, constrânge cu concursul organelor de stat competente pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a și le aduce la îndeplinire în mod silit”, considerăm că sintagma „amânarea executării” utilizată în doctrină și legislație generează unele neclarități în ce privește esența juridică a acestui incident în raport cu suspendarea procedurii de executare.

În virtutea acestei precizări terminologice, este evident că realizarea acestui drept de dispoziție al debitorului este imposibilă sub aspect conceptual. Aceasta deoarece realizarea lui presupune o totalitate de activități procesuale prin care s-ar facilita reaua-credință a debitorului în exercitarea dreptului de a amâna realizarea întregii game de activități procesuale, ceea ce în consecință ar afecta și principiul egalității executării silite.

Ca argument suplimentar ce ar accentua dificultatea terminologică a acestei sintagme putem face referință, prin analogie, la aspectul legal⁹ al acestui incident din cadrul procesului civil, caz în care instanța de judecată dispune stabilirea unui alt termen pentru ședința de judecată, nu însă amânarea procedurii.

Ținând cont de dificultățile pe care le poate genera acest incident în practică, considerăm că în art.76 alin.(1) CE RM sintagma „amânarea executării silite” trebuie să cedeze sintagmei „amânarea unor activități de urmărire”, care ar reda esența reală a acestui incident al procedurii de executare.

Dincolo de această dificultate terminologică ce s-a strecurat în dispoziția de la alin.(1) art.76 CE RM, considerăm că în ea urmează a fi prevăzute unele repere legale ce ar servi drept temei de amânare a realizării unor activități de urmărire a bunurilor debitorului, care în consecință ar preveni exercitarea abuzivă de către debitor a acestui act de dispoziție.

Apreciind valoarea aplicativă a alin.(2) art.76 CE RM, considerăm inutilă menținerea în continuare a alineatului respectiv, deoarece prin conținutul acestuia se face referință la temeiurile de suspendare a procedurii de executare expuse la art.78-79 din același Cod, care prin esența lor juridică n-au nici o tangență cu acest incident, considerent din care propunem să fie exclus.

Pe lângă aceste situații, putem menționa că debitorul își mai poate realiza dreptul său de dispoziție în privința amânării unor acte de executare și în temeiul unei încheieri judecătorești emise de către instanța de judecată care a pronunțat hotărârea judecătorească dedusă spre executare. Această modalitate de amânare este prevăzută de art.252 alin.(1) CPC RM, în care se prevede că „în funcție de situația materială a părților sau de alte circumstanțe, instanța emitentă poate, la cererea participanților la proces sau la propunerea executorului judecătoresc, să amâne ori să eșaloneze executarea ei, precum și să schimbe modul sau ordinea de executare”. Instituția amânării executării este corespondentul instituției termenului de grație din legislația și doctrina română [22].

Analizând modul de amânare a executării hotărârii judecătorești prevăzut la alin.(1) art.76 CE RM, când realizarea acestui drept al debitorului este pusă la discreția executorului judecătoresc dobândind un caracter aleatoriu, putem preciza că în cazul prevăzut de art.252 CPC RM executorul este obligat să dispună amânarea executării, deoarece încheierea judecătorească definitivă trebuie să fie executată necondiționat de orice persoană, inclusiv de executorul judecătoresc.

Rezumând asupra condițiilor de realizare a dreptului debitorului de a solicita amânarea unor activități execuționale, este necesar de a preciza că această disponibilitate are un caracter relativ, deoarece modul de realizare a acestui drept este condiționat de decizia executorului judecătoresc, cu excepția cazului când acesta se va realiza în baza unei încheieri judecătorești irevocabile.

Dreptul debitorului la determinarea obiectului executării

Un alt drept al debitorului, care prin finalitățile sale juridice poate fi desprins din conținutul principiului disponibilității, dar care la fel nu este omologat de prevederile legale în domeniu și n-a reușit să-și dobândească recunoașterea doctrinară ca drept distinct ce-i revine debitorului potrivit principiului disponibilității, îl constituie dreptul debitorului la determinarea obiectului executării.

Unele aspecte ale dreptului debitorului la determinarea obiectului și a modului de executare pot fi desprinse din alin.(2) art.44 CE RM, care prevede: „În tot cursul executării silite, creditorul și debitorul pot conveni,

⁹ Cu titlu de precizare: alin.(1) art.191 CPC RM prevede: „Poate fi stabilit un alt termen pentru ședința de judecată.....” [7].

sub supravegherea executorului judecătoresc, ca executarea să se efectueze, total sau parțial, numai asupra veniturilor bănești ale debitorului sau ca stingerea obligației să se facă în alt mod permis de lege”.

Din conținutul acestei prevederi legale lesne observăm că legiuitorul a pus la dispoziția debitorului posibilitatea de a solicita, cu acordul creditorului, determinarea obiectului executării, precum și a modului de executare, care prin esența lor ar facilita realizarea activităților executorului judecătoresc în privința realizării urmăririi silite.

Pășind peste câmpul legal al acestui act de dispoziție, putem scoate în relief și unele situații admisibile în practică, cum ar fi executarea parțială de către debitor a hotărârii judecătorești până la intentarea procedurii de executare, care ar îndreptăți solicitarea debitorului de a modifica obiectul supus urmăririi silite pentru a evita diminuarea nejustificată a patrimoniului său.

Realizarea dreptului debitorului la determinarea obiectului executării capătă o amploare mai pronunțată în cadrul procedurii de reîntoarcere a obiectului executării, în cadrul căreia acesta preia poziția procesuală a creditorului cu toate drepturile ce-i revin acestuia, dispunând în primul rând dreptul la stabilirea cuantumului revendicărilor pe care trebuie să le restituie creditorul în urma anulării hotărârii judecătorești sau a documentului executoriu.

Dreptul debitorului de a solicita reîntoarcerea executării

Pe lângă actele de dispoziție ale debitorului care sunt realizate în virtutea principiului disponibilității la faza de executare silită, poate fi evidențiat și dreptul acestuia de a solicita întoarcerea executării, care până la etapa actuală n-a fost recunoscut de literatura de specialitate [*a se vedea*: 23, 24, 25] ca drept distinct ce derivă din conținutul principiului disponibilității, însă care prin substanța sa constituie un drept esențial ce determină soarta reluării unei proceduri de executare intentate deja în baza cererii debitorului.

Întrucât legislația în materie de executare silită admite întoarcerea executării pentru situațiile în care hotărârea judecătorească și documentul executoriu în temeiul cărora s-a intentat procedura de executare au fost anulate, conform principiului echității și egalității de tratament a părților, legiuitorul i-a conturat debitorului o opțiune legală de a-și revendica bunurile care i-au fost urmărite din patrimoniul său într-o procedură mai simplificată.

Chiar dacă în practica judiciară situațiile ce țin de întoarcerea executării sunt mai rar întâlnite, totuși prin finalitățile sale acest drept al debitorului are un caracter mixt, deoarece prin conținutul său se evidențiază atât caracterul material ce derivă din solicitările debitorului referitoare la revendicarea bunurilor urmărite în cadrul procedurii de executare silită, pe care creditorul este în drept să le restituie până la reluarea procedurii de executare, cât și caracterul procesual, care se confirmă prin activitățile realizate de debitor în procedura ordonanțială și, ulterior, în procedura de reîntoarcere a executării.

În doctrina română acest privilegiu al debitorului a fost numit ca „reluarea drumului executării” dar în sens invers, restabilirea situației anterioare executării. Astfel zis, „întoarcerea executării” este o situație simetrică inversă executării săvârșite [26]. În aparență, această calificare poate fi agreată, numai că o astfel de simetrie are un caracter plastic, deoarece, apreciind activitățile care pot fi realizate în practică de către debitor în scopul întoarcerii executării, este evident că nu poate fi menținută o simetrie asupra volumului activităților efectuate de către executorul judecătoresc, precum și asupra obiectului executării. Aceasta fiindcă debitorul, în unele cazuri, este supus și unor cheltuieli suplimentare, ceea ce ar însemna că nu fiecare situație corespunde după volumul activităților realizate la întoarcerea executării cu cele din cadrul executării inițiale.

Un alt argument care ne-a rezervat convingerea asupra menținerii simetriei inverse din cadrul reîntoarcerii executării o constituie situația când după pronunțarea hotărârii judecătorești și până la eliberarea documentului executoriu, în lipsa unui preaviz din partea creditorului, sau chiar până la derularea procedurii de executare debitorul a executat benevol hotărârea judecătorească, care ulterior a fost anulată, însă creditorul n-a binevoit să restituie benevol debitorului bunurile pe care le-a obținut de la acesta.

Pentru a stabili finalitățile juridice ale acestui drept de dispoziție al debitorului, vom încerca să elucidăm elementele definitorii ale acestuia. Potrivit unei opinii doctrinare, „prin întoarcerea executării silite se înțelege obligația pentru creditor de a i-a restitui debitorului tot ce i-a luat prin executare silită, când după săvârșirea executării intervine anularea titlului executoriu sau numai a executării” [27].

Considerăm că precizarea autorului făcută prin sintagma „sau numai a executării” generează unele îndoieli asupra acestui incident, deoarece menținerea valabilității titlului executoriu și anularea executării ar putea crea în practică unele dificultăți pentru executorul judecătoresc.

Sub aspect terminologic, ne rezervăm convingerea că prin sintagma „*întoarcerea executării*” nu se reflectă în mod corespunzător esența juridică a acestui act de dispoziție al debitorului, deoarece, ținând cont de faptul că, potrivit doctrinei¹⁰, prin executare se înțelege totalitatea regulilor și activităților care sunt realizate de creditor întru constrângerea debitorului de a îndeplini toate angajamentele prescrise prin hotărârea judecătorească, este evident că esența acestui drept se referă la restituirea bunurilor urmărite în cadrul executării silite pe care creditorul poate să le înapoieze benevol, fără necesitatea întreprinderii unor măsuri de urmărire silită.

În sensul acestei constatări, cu titlu *de lege ferenda*, considerăm necesar de a substitui în prevederile legale sintagma „*întoarcerea executării*” cu sintagma „*întoarcerea obiectului executării sau a echivalentului acestuia*”, care prin valoarea sa semantică acoperă dreptul pretins de debitor în cazul apariției unui astfel de incident.

Cât privește natura juridică a dreptului debitorului de a solicita reîntoarcerea bunului executării, în doctrina autohtonă nu există careva studii prin care s-ar stabili statutul juridic al acestuia în raport cu alte drepturi similare pe care le dobândesc părțile din cadrul procedurii de executare.

În România, până la adoptarea noului Cod de procedură civilă, instituția reîntoarcerii executării silite se realiza în baza art.311 din vechiul Cod de procedură civilă, care prevedea că „actele de executare făcute în puterea unei hotărâri casate sunt desființate de drept”. Însă, chiar dacă această soluție legală permitea întoarcerea obiectului executării fără a introduce o nouă cerere cu un astfel de obiect, totuși din punct de vedere practic această inadvertență legală genera unele dificultăți privind modul în care debitorul trebuia să fie repus în situația anterioară.

Cu privire la instituția întoarcerii executării, în literatura de specialitate română au apărut numeroase discuții, care, în viziunea unui autor [29], pot fi grupate în două direcții: prima abordare pretinde de a determina dacă procedura de întoarcere a executării silite constituie un incident procedural ce apare la etapa de executare silită în legătură cu anularea titlului executoriu ce atrage după sine repunerea părților în situația anterioară, iar cea de a doua direcție este axată pe aspectul procedural, care, în opinia unor autori [30], este considerată o cale de atac alături de contestația la executare.

Majoritatea autorilor [*a se vedea*: 31, 32, 33] abordează instituția întoarcerii executării într-o secțiune distinctă, după contestația la executare, care era considerată o varietate a contestației pe care o putea realiza debitorul asupra acestei dificultăți ce apăruse în cadrul procedurii de executare.

Ținând cont de faptul că scopul și esența procedurii de executare constă în a aduce la îndeplinire obligațiunile ce-i revin debitorului potrivit hotărârii judecătorești, suntem de acord cu opinia expusă de Emilia Cotoi [34] și considerăm că reîntoarcerea executării constituie un incident ce poate să apară în cadrul procedurii de executare, deoarece părțile sunt nevoite să revină la poziția inițială, ceea ce ar însemna că scopul inițial nu s-a realizat în mod corespunzător.

Acest drept poate fi desprins din dispoziția alin.(2) art.158 CE RM, care prevede: „Dacă instanța de judecată care a rejudecat pricina nu a soluționat întoarcerea executării hotărârii anulate, pârâtul este în drept în termenele de prescripție să înainteze în această instanță o cerere de întoarcere a executării în procedura în ordonanță, fără respectarea procedurii prealabile”.

În sensul acestei prevederi, lesne observăm că realizarea dreptului debitorului de a reîntoarce obiectul executării este condiționată de obiectivitatea rejudecării cauzei și de expunerea instanței de judecată asupra tuturor efectelor juridice care s-au produs în cadrul procedurii de executare a hotărârii judecătorești anulate. În cazul în care debitorul care a executat total sau parțial documentul executoriu, însă în urma rejudecării cauzei a fost anulată hotărârea judecătorească în temeiul căreia s-a emis titlul executoriu și acțiunea reclamantului (creditorului) a fost respinsă integral, însă instanța nu s-a expus asupra întoarcerii bunurilor urmărite, atunci debitorul, potrivit disponibilității sale legale, poate să-și revendice bunurile într-o procedură simplificată (ordonanțială) în interiorul termenului de prescripție.

Dreptul debitorului de a renunța la reîntoarcerea executării silite

Un alt drept al debitorului, care la fel nu și-a găsit o abordare distinctă în literatura de specialitate [*a se vedea*: 35, 36, 37], dar care prin substanța sa derivă din disponibilitatea în dreptul subiectiv asupra bunului ce este urmărit în cazul anulării documentelor executorii din conținutul principiului disponibilității și care

¹⁰ Pentru detalii, *a se vedea* [28]: „Execuția silită constituie totalitatea regulilor, căilor și mijloacelor prin care o persoană poate, cu sprijinul forței publice sau autorităților constituite în stat, să constrângă (să îndeplinească) pe acela care s-a obligat într-o anumită formă (act autentic, privat, cambie etc.), sau este condamnat în baza unei hotărâri judecătorești să-și îndeplinească angajamentele luate”.

poate fi realizat la etapa de executare silită, îl constituie dreptul debitorului de a renunța la reîntoarcerea executării silite.

Ca și celelalte acte de dispoziție ale debitorului, dreptul de renunțare la reîntoarcerea executării silite n-a fost consemnat în art.4 CE RM, însă prin natura sa juridică și modul de realizare această prerogativă a debitorului constituie o varietate a actelor ce se atribuie la principiul disponibilității, datorită faptului că libertatea respectivă poate fi desprinsă din conținutul dreptului de proprietate asupra bunului care a fost urmărit în cadrul procedurii de executare.

Sub acest aspect, este evident că renunțarea debitorului la reîntoarcerea executării silite se afirmă mai mult ca o disponibilitate materială, deoarece esența acestui act de dispoziție constă în autodeterminarea persoanei de a renunța la bunul său care a fost urmărit în baza unui document executoriu obținut de creditor, dar în procedura de executare.

Deoarece, potrivit doctrinei, „părțile având drepturi procesuale pot dispune de ele atât în ce privește drepturile materiale pe care le valorifică în proces, cât și drepturile procesuale” [38], este evident că în cazul în care debitorul renunță la reîntoarcerea obiectului executării prevalează disponibilitatea materială, întrucât acesta nu mai pretinde de la creditor să-i restituie bunurile care au fost urmărite silit sau transmise benevol din patrimoniul debitorului.

Prin urmare, chiar dacă debitorul, manifestându-și voința de a renunța la reîntoarcerea bunului urmărit de către creditorul său, nu întocmește un act procedural prin care și-ar confirma exteriorizarea voinței în acest sens, nu poate fi pusă la îndoială valabilitatea acestei disponibilități, întrucât această conduită a debitorului este desprinsă din conținutul dreptului subiectiv¹¹, iar realizarea acestui drept poate fi desprinsă din contextul unui atribut al dreptului de proprietate asupra obiectului executării, cum ar fi *ius abutendi*.

Sub acest aspect, disponibilitatea debitorului în privința acestui drept se realizează prin renunțarea acestuia la bunurile care au ieșit din patrimoniul său în baza unei hotărâri judecătorești ce ulterior a fost anulată, însă debitorul nu mai dorește să le întoarcă în patrimoniul său.

Chiar dacă în aparență acest drept pare a fi impropriu procedurii de executare silită, deoarece, de regulă, renunțarea debitorului la obiectul executării nu se realizează în cadrul unei proceduri de executare, totuși prin efectele sale juridice această libertate este admisă de dreptul obiectiv ce derivă dintr-o disponibilitate mai mult materială. Totodată, nu este exclusă posibilitatea ca această disponibilitate materială să fie însoțită și de o disponibilitate în drepturi procesuale ale debitorului care în practică poate fi realizată în următoarele situații:

- prima se referă la cazul când instanța care a rejudecat pricina n-a soluționat la anularea hotărârii și a titlului executoriu întoarcerea obiectului executării, pârâtul fiind în drept să înainteze în această instanță, în termenele de prescripție, o cerere de întoarcere a executării în procedură în ordonanță, fără respectarea procedurii prealabile;

- cea de a doua situație ce vine să justifice disponibilitatea procesuală a debitorului se referă la cazul când, după intentarea procedurii de executare silită referitoare la urmărirea bunurilor creditorului, debitorul decide să renunțe la obiectul executării;

- ultima situație care justifică caracterul procesual al actelor de dispoziție ale debitorului la etapa de executare silită o constituie renunțarea parțială la obiectul executării silite, unde debitorul pretinde să-și revendice numai o parte din bunurile obiectului executării asupra cărora nu s-a extins renunțarea.

Prin urmare, potrivit acestor situații, se confirmă faptul că disponibilitatea materială a debitorului privind renunțarea la obiectul executării este însoțită de o disponibilitate procesuală, deoarece, pe lângă renunțarea propriu-zisă la bunul ce a fost urmărit în cadrul procedurii de executare intentate la cererea creditorului, debitorul, în limita drepturilor sale procesuale, își realizează această libertate recunoscută de lege de a renunța la intentarea unei proceduri de executare contra creditorului său pentru a-și revendica bunul urmărit în procedura anterioară hotărârii anulate, iar pârâtul este în drept să înainteze în această instanță, în termenele de prescripție, o cerere de întoarcere a executării în procedură în ordonanță, fără respectarea procedurii prealabile.

Pe lângă situațiile întâlnite în practică, când în urma anulării hotărârii judecătorești debitorul pretinde să-și restituie obiectul executării, pot fi întâlnite și situații când acesta renunță la dreptul său de reîntoarcere a

¹¹ Pentru detalii: dreptul subiectiv a fost definit în doctrină ca „posibilitatea juridică a unei anumite conduite, garantată de lege prin putința de a pretinde persoanelor obligate o anumită comportare corespunzătoare, la nevoie, prin mijlocirea aparatului de constrângere al statului” [39].

obiectului executării, care prin finalitățile sale juridice reprezintă un drept al său ce se desprinde din principiul disponibilității.

Luând în considerare faptul că la realizarea dreptului debitorului de reîntoarcere a executării acesta dobândește drepturile ce-i revin creditorului în procedura de executare silită, este necesar de a preciza că dreptul debitorului de a renunța la reîntoarcerea executării poate fi analizat sub două aspecte: primul se referă la aspectul material specific situației când debitorul renunță propriu-zis la obiectul executării, iar cel de al doilea aspect se reduce la renunțarea debitorului la procedura de executare, lăsând astfel pe seama și buna-credință a creditorului restituirea bunurilor urmărite în cadrul procedurii de executare.

Prin urmare, în sensul acestei constatări, la realizarea acestui drept de dispoziție al debitorului s-ar putea face unele precizări terminologice în funcție de aspectele elucidate, ceea ce ar însemna că disponibilitatea în cadrul acestui incident constă în dreptul debitorului de a renunța la obiectul executării și în dreptul debitorului de a renunța la procedura de executare, care, în funcție de buna- sau rea-credință a creditorului, are un caracter provizoriu ce se extinde în limita termenului de prescripție și, în consecință, se poate transforma în renunțarea la obiectul executării.

Aceste acte de dispoziție ale debitorului asimilate cu unele acte de dispoziție din cadrul procesului civil au trăsături comune cu desistarea de fapt și desistarea de drept recunoscute în doctrina română.

Deoarece, în viziunea unor autori [40], „disponibilitatea în procesul civil desemnează, în sens material, dreptul părții de a dispune de obiectul procesului, iar în sens procedural – dreptul acesteia de a dispune de mijloacele procedurale acordate de lege”, este evident că în cadrul renunțării debitorului la obiectul executării se realizează ambele aspecte ale principiului disponibilității, deoarece nerevendicarea obiectului executării acoperă disponibilitatea materială a debitorului, evitându-se astfel intentarea unei proceduri de reîntoarcere a executării, ceea ce, în consecință, constituie disponibilitatea procesuală.

Concluzii

Apreciind situațiile ce pot fi întâlnite în practică, putem menționa că acest drept de dispoziție al debitorului ce ține de renunțarea la întoarcerea obiectului executării va deveni caduc, dacă imediat după anularea hotărârii și a titlului executoriu, în baza cărora a fost demarată procedura de executare, creditorul a restituit benevol bunurile care au fost urmărite din patrimoniul debitorului.

Ajunși la finele acestei abordări, putem concluziona că, în ce privește realizarea principiului disponibilității potrivit libertăților puse de legislația în domeniu la îndemâna debitorilor, atât cadrul legal din România, cât și cel din Republica Moldova nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, fapt pentru care aceste reglementări trebuie completate conform exigențelor jurisprudenței.

Referințe:

- GÎRBULEȚ, I. Principiile fundamentale ale executării silite. În: *Revista Română de Executare Silită*, 2010, nr.3, p.27-33.
- OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Tratat teoretic și practic de executare silită*. Vol.I. *Teoria generală și procedurile execuționale*. București: Universul Juridic, 2013, p.27.
- БАЛАБИН, В.И., ЛЕВИЦЕНКО, Л.В. Действие принципа диспозитивности в исполнительном производстве. В: *Правоведение*, 1992, №3, с.18.
- În: *Monitorului Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.34-35/112.
- CĂDERE, V.G. *Tratat de procedură civilă după legile de unificare și legile provinciale în vigoare*. Ed. a II-a. București: Tipografiile Române Unite, 1942, p.395.
- LEȘ, I. *Tratat de drept procesual civil*. București: ALL Beck, 2001, p.485.
- În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.111-115/145, art.108 alin.(1).
- În: *Monitorul Oficial al României*, 2012, nr.545, art.622 alin.(1).
- LEȘ, I. *Noul Cod de procedură civilă, comentariu pe articole, art.1-1133*. București: C.H. Beck, 2013, p.885.
- OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Op. cit.*, p.27.
- LEȘ, I. *Op. cit.*, p.885.
- OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Op. cit.*, p.27.
- NEGULESCU, D. *Execuțiunea silită*. Vol.I. *Principii generale*. București: Tipografia Gutenberg, 1910, p.5.
- TUDORACHE, D.C. *Contestația la executare*. București: Hamangiu, 2011, p.22.
- HEROVANU, E. *Teoria execuțiunei silite – cercetări în domeniul ei fundamentale*. București: Librăria Cioflec, 1942, p.7.

16. DELEANU, I., MITEA, V., DELEANU, S. *Tratat de procedură civilă*. Vol.II. București, 2005, p.16.
17. OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Op. cit.*, p.27.
18. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1.
19. NEGULESCU, D. *Op. cit.*, p.5.
20. SION, C. *Căile de execuție*. Iași: Tipografia „Alexandru Țirek”, 1943, p.7.
21. PORUMB, G. *Teoria generală a executării silite și unele proceduri speciale*. București: Editura Științifică, 1964, p.16.
22. NEGULESCU, D. *Op. cit.*, p.62-63.
23. OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Op. cit.*, p.27-33.
24. PORUMB, G. *Op. cit.*, p.16.
25. GÎRBULEȚ, I. *Op. cit.*, p.27-33.
26. DELEANU, I., MITEA, V., DELEANU, S. *Op. cit.*, p.478.
27. ZIBERSTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Tratat de executare silită*. București: Lumina LEX, 2001, p.245.
28. SION, C. *Op. cit.*, p.7.
29. COTOI, E. *Incidente în procedura de executare silită*. București: Universul Juridic, 2009, p.294.
30. ZIBERȘTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Op. cit.*, p.263-265.
31. LEȘ, I. *Op. cit.*, p.485.
32. DELEANU, I. *Tratat de procedură civilă*. Vol.II. București, 2007, p.192.
33. ZIBERȘTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Op. cit.*, p.245.
34. COTOI, E. Întoarcerea executării silite. În: *Revista Română de Executare Silită*, 2010, nr.4, p.29.
35. OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Op. cit.*, p.27-33.
36. PORUMB, G. *Op. cit.*, p.27.
37. STOINICESCU, I., HILSENRAD, A., ZIBERȘTEIN, S. *Tratat teoretic și practic de procedură a executării silite*. București: Editura Academiei R.S.România, 1966, p.49.
38. ZIBERȘTEIN, S., CIOBANU, V.M. *Op. cit.*, p.59.
39. DOGARU, I., POPA, N., DĂNIȘOR, D.C., CERCEL, S. *Bazele dreptului civil*. Vol.I. *Teoria generală*. București: C.H. Beck, 2008, p.375.
40. DELEANU, I. *Tratat de procedură civilă*. Vol.I. *Noul cod de procedură civilă*. Ediție revăzută, completată și actualizată. București: Universul Juridic, 2013, p.215.

Prezentat la 27.04.2017